

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียน ด้วยกลไกสภานักเรียนต้นแบบ :
การวิจัยทฤษฎีฐานราก

THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' ETHICAL LEADERSHIP THROUGH
THE MECHANISM OF A MODEL STUDENT COUNCIL:
A GROUNDED THEORY RESEARCH

วีรพงษ์ สำมา¹, ปรัชญากร ฮอดมาลี², อภิชน นาชัยฤทธิ์³, ดาวรรุวรรณ ถวิลการ⁴, อัจฉรวาดี เกิดศรีทอง⁵
Weeraphong Summa¹, Pradchayakorn Hodmalee², Apichon Nachairit³, Dawruwan Thawinkarn⁴,
Atcharawadee Kerdstritong⁵

Corresponding Author E-mail: weeraphong.s@kkumail.com

Received: Nov 28, 2025; Revised: Jan 10, 2026; Accepted: Feb 04, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสภานักเรียนต้นแบบ โรงเรียนชุมแพศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนระดับประเทศ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎีฐานราก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน หัวหน้ากลุ่มงานกิจการนักเรียน 1 คน หัวหน้างานสภานักเรียน 1 คน ครูที่ปรึกษางานสภานักเรียน 3 คน และนักเรียนคณะกรรมการสภานักเรียน 10 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสังเกตภาคสนาม และแบบวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กระบวนการเปิดรหัส การหาแก่นรหัส การเลือกรหัสและการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามแนวคิดของ Strauss และ Corbin ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสภานักเรียนต้นแบบมีองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ลักษณะของปรากฏการณ์ 2) เจื่อนไขเชิงสาเหตุ 3) เจื่อนไขเชิงบริบท 4) เจื่อนไขสอดแทรก 5) ยุทธศาสตร์การทำงาน และ 6) ผลสืบเนื่อง โดยมีกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแรงบันดาลใจและสรรหา 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การปฏิบัติและให้คำปรึกษา 4) การสะท้อนคิดจากประสบการณ์ และ 5) การถ่ายทอดสู่ความยั่งยืน ผลการดำเนินงานส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคลและระดับองค์กร นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และภาวะผู้นำที่เข้มแข็งมากขึ้น ขณะที่โรงเรียนเกิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งความดี และระบบสภานักเรียนที่มีความยั่งยืน เป็นแบบอย่างในการพัฒนาผู้นำเยาวชนเชิงคุณธรรมในสังคมไทยต่อไป

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, สภานักเรียน, ทฤษฎีฐานราก

^{1,2,3} นักศึกษาหลักสูตรดุริยางคศิลป์บัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2,3} Student in Doctor of Philosophy Department of Educational Administration, Khon Kean University

^{4,5} อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{4,5} Lecturer in Faculty of Education, Khon Kean University

Abstract

This research aimed to develop theoretical conclusions on a model for developing ethical leadership in students through a model student council mechanism from Chum Phae Suksa School, a national award-winning student council model. The grounded theory qualitative research methodology was used. The primary informants included 2 administrators, 1 Head of the Student Affairs Group, 1 Head of the student Council Unit, 3 teachers serving as advisors to the Student Council and 10 student council committee members, totaling 17 people selected by purposive sampling. The research instruments consisted of an in-depth interview guide, a focus group discussion recording form, a field observation form, and a document analysis form. Data analysis was conducted using open coding, axial coding, selective coding and development of a logic paradigm following the approach of Strauss and Corbin. The research results were found as follows;

The model for developing ethical leadership in students through a model student council mechanism comprised six key components: 1) characteristics of the phenomenon, 2) causal conditions, 3) contextual conditions, 4) intervening conditions, 5) operational strategies, and 6) consequences. The five-step process involved 1) inspiration and recruitment, 2) strategic planning, 3) implementation and counseling, 4) experiential reflection, and 5) sustainability transfer. The results resulted in both individual and organizational changes. Students developed stronger morals, ethics, and leadership qualities. The school also developed an organizational culture of virtue and a sustainable student council system, serving as a model for developing ethical youth leaders in Thai society.

Keywords : Ethical Leadership, Student Council, Grounded Theory

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลกและสภาวะการแข่งขันในทุกมิติ สังคมมนุษย์กำลังเผชิญกับความท้าทายด้านคุณค่าทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการเสื่อมถอยของคุณธรรมจริยธรรมทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กรที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นและการเสื่อมถอยของค่านิยมทางจริยธรรมในสังคม ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิด การแบ่งขั้วทางสังคม การขาดความเอื้ออาทรต่อกัน และการละเลยผลประโยชน์ส่วนรวม (สุวิมล ว่องวาณิช, 2564: 46) ซึ่งในยุคปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเพิ่มมากขึ้น มีความเห็นแก่ตัว และขาดจิตสำนึกสาธารณะ ประคอง กรรณสูตร และคณะ (2563: 201) กล่าวว่า ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยมีความสัมพันธ์กับปัญหาสังคมอื่นๆ อาทิเช่น ความรุนแรงในครอบครัว การทุจริตคอร์รัปชันในองค์กร และการขาดความรับผิดชอบต่อนานาชาติในสถาบันต่างๆ เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน Lovat และ Clement (2016: 24) ชี้ให้เห็นว่า ภาควิชาการศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญของการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสังคมในอนาคต และเป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญหาวิกฤตคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะส่งผลต่อการสร้างรากฐานคุณธรรมที่แข็งแกร่งและยั่งยืนในระยะยาว สถานศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเป็นต้นแบบของการหล่อหลอมจริยธรรม และเป็นเวทีฝึกฝนภาวะผู้นำให้กับเยาวชน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จึงเป็นภารกิจเชิงยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่งในบริบทปัจจุบัน (Ahmed, 2023: 11)

จากการศึกษาของ Da'as (2023: 54) พบว่า การขาดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการกำกับพฤติกรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์ที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำที่มีจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบ ยึดมั่นในความถูกต้องและเคารพผู้อื่น โดยเฉพาะในยุคที่เยาวชนต้องเผชิญกับความหลากหลายทางความคิดและแรงกดดันทางสังคม การปลูกฝังภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางจริยธรรมให้กับผู้เรียน ในบริบทของประเทศไทย นโยบายและเป้าหมายการจัดการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนให้เป็น "คนเก่ง คนดี" หรือ "มีความรู้คู่คุณธรรม" มาอย่างต่อเนื่อง ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 2) รวมทั้งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่กำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565: 8) ดังนั้น ในมิติของคุณธรรมจริยธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเป็นระบบควบคู่ไปกับการพัฒนาทางวิชาการ งานสถานักเรียนถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและภาวะผู้นำของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้งานสถานักเรียนยังเป็นกลไกที่มีอยู่ในทุกโรงเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสถานักเรียน พ.ศ. 2551 จึงเป็นช่องทางที่เหมาะสมในการขยายผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไปสู่ผู้เรียนในวงกว้าง (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, 2567: 4) การศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมบทบาทของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ของนันทิยา น้อยจันทร์ (2565: 514) พบว่า การบริหารจัดการสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้งการศึกษาของ จิราภรณ์ สุขเกษม (2564: 239) ยังชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนที่มีการดำเนินงานสถานักเรียนอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง มักจะสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและสร้างผู้เรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดีได้อย่างยั่งยืน

โรงเรียนชุมชนแพศึกษาจึงเป็นกรณีศึกษาที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการศึกษาปรากฏการณ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมผ่านกลไกสถานักเรียน เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศ ประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2565 และดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง มีวิธีการและกระบวนการในการขับเคลื่อนงานสถานักเรียนที่เข้มแข็งและเป็นรูปธรรม จนเกิดผลลัพธ์ที่เป็นประจักษ์ทั้งในด้านการพัฒนานักเรียนและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านความเป็นเลิศในการดำเนินงานสถานักเรียน โรงเรียนแห่งนี้จึงเป็นพื้นที่วิจัยที่อุดมสมบูรณ์สำหรับการศึกษาดูแบบวิธีวิจัยทฤษฎีฐานราก เพื่อค้นหากระบวนการ กลไก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง

จริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสถานนักเรียนต้นแบบ โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพและการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) และสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ได้ต่อไป

ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งศึกษา การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสถานนักเรียนต้นแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎีฐานราก เพื่ออธิบายกระบวนการ กลไก และปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนผ่านการดำเนินงานสถานนักเรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร อันจะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่สามารถประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่นได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสถานนักเรียนต้นแบบ โรงเรียนชุมแพศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎีฐานรากเพื่อให้ได้ข้อมูลจากบริบทพื้นที่จริง ผู้วิจัยจึงได้ใช้กรอบแนวคิดของ Strauss & Corbin (1998) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเปิดรหัส (Open Coding) การหาแก่นของรหัส (Axial Coding) การเลือกรหัส (Selective Coding) และการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Development of a Logic Paradigm) เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่วิจัยคือโรงเรียนชุมแพศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานนักเรียนระดับประเทศ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน หัวหน้ากลุ่มงานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้างานสถานนักเรียน จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษางานสถานนักเรียน จำนวน 3 คน และนักเรียนคณะกรรมการสถานนักเรียน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 17 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 ประเภท ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นข้อคำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีฐานราก 6 ด้าน
2. แบบบันทึกและประเด็นคำถามในการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3. แบบสังเกตและบันทึกภาคสนามเพื่อสังเกตพฤติกรรมและบริบททางกายภาพของพื้นที่วิจัย

4. แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์เอกสาร ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Theoretical Triangulation)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่โรงเรียนชุมแพศึกษาตั้งแต่เดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลผ่าน 4 วิธีการข้างต้น คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดกลุ่มสนทนา การสังเกตและจดบันทึกภาคสนาม และการวิเคราะห์เอกสาร โดยกระบวนการเก็บข้อมูลดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งข้อมูลถึงจุดอิ่มตัวทางทฤษฎี (Theoretical Saturation)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามรูปแบบของ Strauss & Corbin (1998) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเปิดรหัส การหาแก่นของรหัส การเลือกรหัสและการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัยเชิงวิเคราะห์ (Analytic Induction) เพื่อคัดกรองข้อมูลและสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสถานนักเรียนต้นแบบ สรุปเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎี ได้ดังนี้

1. การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสถานนักเรียนต้นแบบ คือ รูปแบบกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ จิตสาธารณะ และการเป็นแบบอย่างที่ดีผ่านกิจกรรมสถานนักเรียน

ด้วยลักษณะวิธีการเรียนรู้ตามบทบาทหน้าที่จากประสบการณ์จริงและแบบอย่างที่ดีของรุ่นพี่ โดยกระบวนการขับเคลื่อนงานสถานักเรียน 5 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแรงบันดาลใจและสรรหา 2) การวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ 3) การปฏิบัติและพัฒนา 4) การสะท้อนคิดทุกกิจกรรม และ 5) การถ่ายทอดสร้างความยั่งยืน โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสถานักเรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ทักษะการเป็นผู้นำ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กลุ่มนักเรียนภายในโรงเรียนที่ต้องการพัฒนาคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ 3) เพื่อการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างยั่งยืนของโรงเรียน ด้วยการบ่มเพาะและบูรณาการเรียนรู้ผ่านลักษณะวิธีการพัฒนา 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากผู้นำต้นแบบรุ่นพี่สถานักเรียน 2) การมอบหมายความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ 3) การสะท้อนผลร่วมคิดหลังการจัดกิจกรรม 4) การทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการสถานักเรียน และ 5) การให้คำแนะนำจากครูที่ปรึกษาสถานักเรียน จากการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเครือข่ายโรงเรียน

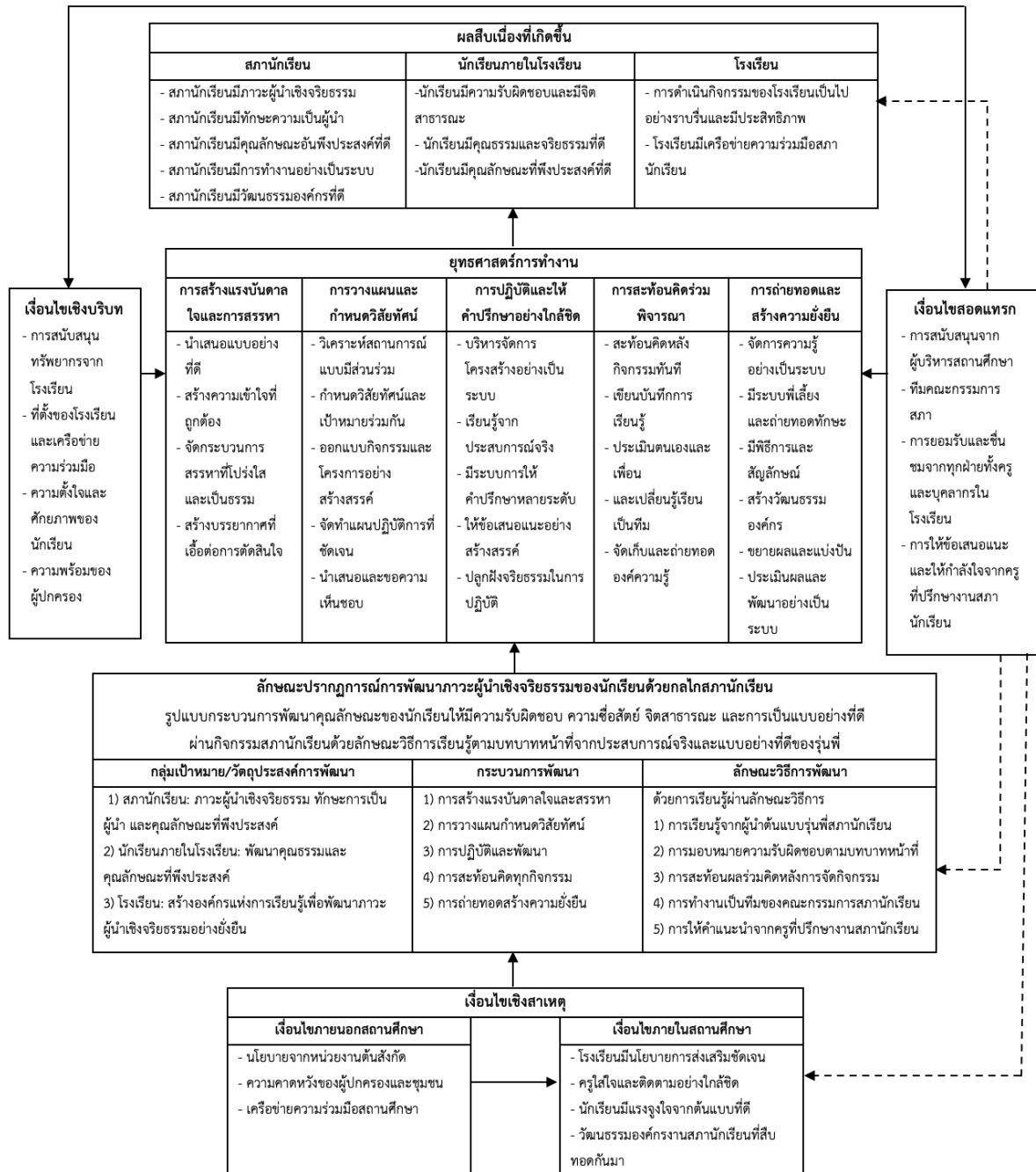
2. เจื่อนไขเชิงสาเหตุของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสถานักเรียนต้นแบบเกิดขึ้นจากเจื่อนไขภายนอกและเจื่อนไขภายในโรงเรียน คือ เจื่อนไขภายนอกสถานศึกษาที่ประกอบด้วย นโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด ความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชน เครือข่ายความร่วมมือสถานศึกษาและเจื่อนไขภายในสถานศึกษาที่ประกอบด้วย โรงเรียนมีนโยบายการส่งเสริมชัดเจน ครูใส่ใจและติดตามอย่างใกล้ชิด นักเรียนมีแรงจูงใจจากต้นแบบที่ดี และมีวัฒนธรรมองค์กรของงานสถานักเรียนที่ดีสืบทอดกันมา

3. เจื่อนไขเชิงบริบทประกอบด้วย การได้รับการสนับสนุนทรัพยากรที่ดีจากโรงเรียน ความเหมาะสมของที่ตั้งโรงเรียนที่พร้อมเป็นศูนย์เครือข่ายความร่วมมือจากเครือข่ายงานสถานักเรียนโรงเรียนอื่น ความตั้งใจและศักยภาพของนักเรียนที่ ความพร้อมของผู้ปกครองที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการเป็นคณะกรรมการสถานักเรียน

4. เจื่อนไขสอดแทรก คือ การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาด้านงบประมาณและการขับเคลื่อนงานสถานักเรียน การมีทีมคณะกรรมการสภาที่เข้มแข็ง การยอมรับและชื่นชมจากทุกฝ่ายทั้งครูและบุคลากรในโรงเรียน และการให้ข้อเสนอแนะและกำลังใจจากครูที่ปรึกษางานสถานักเรียน

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้วยกลไกสถานักเรียนต้นแบบ 5 ขั้นตอน คือ การสร้างแรงบันดาลใจและสรรหา การวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ การปฏิบัติและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด การสะท้อนคิดร่วมพิจารณา การถ่ายทอดและสร้างความยั่งยืน

6. ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสถานักเรียนที่ส่งผลให้คณะกรรมการสถานักเรียนมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มีทักษะความเป็นผู้นำ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี มีการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี กลุ่มนักเรียนภายในโรงเรียนโดยนักเรียนมีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดี และในระดับโรงเรียนที่ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนที่ขับเคลื่อนด้วยคณะกรรมการสถานักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ และโรงเรียนมีเครือข่ายความร่วมมือสถานักเรียน สามารถนำเสนอเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้วยกลไกสถานักเรียนต้นแบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ข้อเสนอเชิงทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้วยกลไกสภานักเรียนต้นแบบ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสภานักเรียนต้นแบบ ดังโมเดล ที่ได้เสนอในสรุปผลการวิจัยนั้น นำมาสู่ข้อเสนอเชิงทฤษฎี สะท้อนให้เห็นกลไกการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ จากความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ ลักษณะของปรากฏการณ์ ยุทธศาสตร์ เงื่อนไขเชิงบริบท เงื่อนไขสอดแทรก และผลสืบเนื่องที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุและผล สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ลักษณะปรากฏการณ์ของการพัฒนาระดับผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสภานักเรียนต้นแบบ เป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคูณลักษณะที่ดีของนักเรียนผ่านกลไกสภานักเรียน จากผลการศึกษาพบว่า กลไกงานสภานักเรียนสามารถส่งเสริมนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ มีจิตสาธารณะ และเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากกลไกสภานักเรียนเป็นกลไกที่สำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมของนักเรียนในโรงเรียนที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมทุกส่วน ทั้งการเป็น

ผู้ดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียนและผู้เข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนภายในโรงเรียนโดยที่นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงในบทบาทผู้นำและผู้ตาม การเรียนรู้และพัฒนาจากการมีแบบอย่างที่ดีจากรุ่นพี่สถานักเรียน พร้อมทั้งการได้รับคำแนะนำและการร่วมสะท้อนผลการจัดกิจกรรมทุกครั้งจากครูที่ปรึกษานักเรียนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 23 ของเชษฐศักดิ์ คำมะวาปี(2566: 123) พบว่า การจัดกิจกรรมสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่มีจิตสาธารณะและความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยกระบวนการขับเคลื่อนงานสถานักเรียน 5 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแรงบันดาลใจและสรรหาที่ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจภายในและสร้างค่านิยมผู้นำเชิงคุณธรรมให้กับนักเรียน 2) การวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นช่วงที่นักเรียนได้ฝึกคิดเชิงกลยุทธ์และตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม 3) การปฏิบัติและพัฒนาที่นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการทำงานร่วมกันและการแก้ปัญหาอย่างรับผิดชอบ 4) การสะท้อนคิดทุกกิจกรรม ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้จากความสำเร็จและข้อผิดพลาด เกิดการพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรมในระดับลึก และ 5) การถ่ายทอดสร้างความยั่งยืน ทำให้คุณลักษณะผู้นำที่มีจริยธรรมถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความดีและความรับผิดชอบต่อโรงเรียนอย่างมั่นคงและยั่งยืนและการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยกลไกการขับเคลื่อนงานสถานักเรียนเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ทักษะการเป็นผู้นำ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามเป้าหมายทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนให้เป็นผู้นำที่มีคุณธรรมและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการให้บริการของคณะกรรมการสถานักเรียน และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียนอย่างยั่งยืน เนื่องจากการมีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีกระบวนการดำเนินงานที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ ทำให้การขับเคลื่อนงานสถานักเรียนเป็นไปอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย ด้วยการบ่มเพาะและบูรณาการเรียนรู้ผ่านลักษณะวิธีการพัฒนา 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากผู้นำต้นแบบรุ่นพี่สถานักเรียน 2) การมอบหมายความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ 3) การสะท้อนผลร่วมคิดหลังการจัดกิจกรรม 4) การทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการสถานักเรียน และ 5) การให้คำแนะนำจากครูที่ปรึกษานักเรียน

2. เจื่อนไขเชิงสาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์หลัก พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียน มาจากเจื่อนไขที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยเจื่อนไขภายในสถานศึกษาประกอบด้วยนโยบายที่มุ่งส่งเสริมคุณธรรมและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนอย่างชัดเจนจึงทำให้ครู บุคลากร และนักเรียนทุกคนเข้าใจและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย การมีครูที่ปรึกษาคอยดูแล ให้คำแนะนำ และติดตามอย่างใกล้ชิดที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความมั่นใจแก่นักเรียนในการดำเนินงานสถานักเรียนและพร้อมที่จะเผชิญกับทุกบริบทสถานการณ์ และวัฒนธรรมองค์กรสถานักเรียนที่เข้มแข็งหล่อหลอมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เจื่อนไขภายนอกสถานศึกษาประกอบด้วยนโยบายสนับสนุนนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ทำให้การขับเคลื่อนงานสถานักเรียนเกิดการมีส่วนร่วมจากทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร และนักเรียน อีกทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนและเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ล้วนเป็นพลังเสริมที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนงานสถานักเรียน เพราะเป็นการสนับสนุนทั้งเชิงนโยบายและทรัพยากรที่มั่นคง ทำให้การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 23 ของเชษฐศักดิ์ คำมะวาปี(2563: 123) ที่พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนมาจากทั้งปัจจัยภายในโรงเรียนอันได้แก่ นโยบายผู้บริหาร การสนับสนุนของครู และวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยภายนอกคือ การสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชน โดยภายนอกเกิดจากการขับเคลื่อนนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับ ความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือสถานศึกษาของงานสถานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ของกนกวรรณ บุญเรือง(2560: 148) ที่พบว่า นโยบายสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา บรรยายภาคองค์กร และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันจะเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

3. เจื่อนไขเชิงบริบทที่เป็นปัจจัยส่งเสริมเชิงพื้นที่ของกลไกสถานักเรียนต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยการได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากโรงเรียนให้งานสถานักเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น พร้อมทั้งที่ตั้งของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางเครือข่ายความร่วมมือจากเครือข่ายงานสถานักเรียนโรงเรียนอื่นทำให้โรงเรียนในบริเวณใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเครือข่ายสถานักเรียนได้อย่างเข้มแข็ง ความตั้งใจและศักยภาพของนักเรียน

ที่มีแรงจูงใจในการที่จะเป็นผู้นำและเป็นคณะกรรมการสถานักเรียนที่พร้อมเรียนรู้พัฒนาตนเองและเผชิญกับความท้าทายจากอุปสรรคและปัญหาต่างๆ และความพร้อมของผู้ปกครองที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการเป็นคณะกรรมการสถานักเรียนด้านเวลา การเดินทาง และภาระงานที่ต้องรับผิดชอบที่บ้านและครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ของทินกร พูลพุด และอุทานเวสารัช (2560: 271) ที่พบว่า ความพร้อมของผู้ปกครองเป็นเงื่อนไขเชิงบริบทที่ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลา การเดินทาง และภาระงานของนักเรียน ทำให้การทำหน้าที่คณะกรรมการสถานักเรียนเกิดความต่อเนื่อง และความพร้อมของผู้ปกครองเป็นเงื่อนไขเชิงบริบทที่ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลา การเดินทาง และภาระงานของนักเรียน ทำให้การทำหน้าที่คณะกรรมการสถานักเรียนเกิดความต่อเนื่อง

4. เงื่อนไขสอดแทรกที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสถานักเรียน ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำให้การขับเคลื่อนงานสภาเป็นไปด้วยความราบรื่น และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในระดับองค์กร การมีทีมคณะกรรมการสถานักเรียนที่เข้มแข็งพร้อมที่จะเข้าใจ เรียนรู้ และพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพไปด้วยกัน การยอมรับและชื่นชมจากทุกฝ่ายทั้งครูและบุคลากรในโรงเรียนที่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานและกิจกรรมของสถานักเรียนราบรื่นทุกกิจกรรม และการให้โอกาสและข้อเสนอแนะจากครูที่ปรึกษาที่เป็นการให้นักเรียนได้พัฒนาและเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาของชลธิชา อาษาจิตร และ สุนิตย์ อาษาจิตร (2565: 80) ที่พบว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารทั้งด้านงบประมาณและขวัญกำลังใจ การมีทีมงานที่เข้มแข็ง และการได้รับการยอมรับจากครูและบุคลากรเป็นปัจจัยสอดแทรกที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียน

5. ยุทธศาสตร์การทำงานเกิดขึ้นในลักษณะของกลไกงานสถานักเรียนต้นแบบเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การสร้างแรงบันดาลใจและการสรรหาคัดเลือก เพื่อสร้างความปรารถนาและแรงจูงใจภายในให้นักเรียนอยากพัฒนาตนเองด้วยการเป็นกรรมการสถานักเรียนและดึงดูดนักเรียนที่มีศักยภาพและความตั้งใจจริงให้เป็นแบบอย่างที่ดีด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อไป ขั้นที่ 2 การวางแผนและออกแบบเชิงกลยุทธ์ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์เป้าหมายและแผนงานที่ชัดเจนและส่งเสริมการคิดเชิงระบบที่จะเป็นการพัฒนานักเรียนแกนนำและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนผ่านการขับเคลื่อนกิจกรรมของงานสถานักเรียน ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อเรียนรู้จากการเผชิญสถานการณ์จริงโดยให้นักเรียนเผชิญและตัดสินใจด้วยตนเองโดยมีครูที่ปรึกษาดูแลอย่างใกล้ชิด ขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อสร้างการเรียนรู้เชิงลึกจากประสบการณ์ ร่วมคิด ร่วมรับผิดชอบผลของวางแผนและการดำเนินงานเพื่อนำสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านการคิด บุคลิกภาพ ทักษะความเป็นผู้นำ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ขั้นที่ 5 การถ่ายทอดและสร้างความรู้ความยั่งยืน เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สู่รุ่นต่อไป สร้างความต่อเนื่องเพื่อเป็นวัฒนธรรมองค์กรสถานักเรียนที่ดีและให้เกิดความยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนของกลไกสถานักเรียนต้นแบบถูกออกแบบให้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จากแบบอย่างที่ดี อีกทั้งยังเป็นการสร้างแรงบันดาลใจจากภายในเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเป็นคณะกรรมการสถานักเรียนด้วยตนเองและเป็นต้นแบบที่ดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนทุกคนในโรงเรียน

6. ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากกลไกสถานักเรียนต้นแบบจำแนกได้ ดังนี้ 1) สถานักเรียนที่เป็นต้นแบบหลักของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนทั้งโรงเรียน โดยคณะกรรมการสถานักเรียนต้นแบบได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ทักษะความเป็นผู้นำ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี การทำงานอย่างเป็นระบบ และมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้วยกลไกงานสถานักเรียนที่เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในที่อยู่ในวาระดำรงตำแหน่ง 2) นักเรียนภายในโรงเรียนโดยส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดีทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเป็นต้นแบบที่ดีจากรุ่นพี่ที่มีความใกล้ชิดของระหว่างวัยที่ทำให้รุ่นน้องเกิดความประทับใจ ชื่นชม และแรงจูงใจในการคิดดี ทำดี มีความรับผิดชอบ และการมีจิตสาธารณะที่ดีเหมือนดังรุ่นพี่ที่ยกให้เป็นต้นแบบ และในระดับโรงเรียนที่ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนที่ขับเคลื่อนด้วยคณะกรรมการสถานักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ 3) โรงเรียนมีเครือข่ายความร่วมมือสถานักเรียนเนื่องมาจากการที่รุ่นน้องนักเรียนในโรงเรียนให้การยอมรับและศรัทธารุ่นพี่คณะกรรมการสถานักเรียนจึงส่งผลให้การดำเนินทุกกิจกรรมได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากการดำเนินงานพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมผ่านกลไกสถานักเรียนสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในหลายมิติ ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และองค์กร โดยคณะกรรมการสถานักเรียนเกิดการพัฒนารอบด้าน ทั้งทักษะความเป็น

ผู้นำ การคิดเชิงจริยธรรม และการทำงานเป็นทีมอย่างมีระบบ ส่งผลให้นักเรียนทั่วไปได้รับอิทธิพลเชิงบวก เกิดความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ และยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมจากการมีต้นแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ดี นอกจากนี้ยังทำให้โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี การบริหารงานเป็นระบบ และสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น ๆ ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของสถานศึกษาในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 23 ของเชษฐศักดิ์ คำมะวาปี (2563: 124) ที่พบว่านักเรียนที่ผ่านการพัฒนาผ่านกลไกสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงกว่านักเรียนทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ ในระดับองค์กร ส่งผลทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพเนื่องด้วยการบริหารจัดการและการทำงานอย่างเป็นระบบของคณะกรรมการสถานศึกษาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรของงานสถานศึกษาที่ดี อีกทั้งยังส่งผลให้โรงเรียนมีเครือข่ายความร่วมมืองานสถานศึกษาที่เข้มแข็งพร้อมที่จะสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 23 ของเชษฐศักดิ์ คำมะวาปี (2563: 124) พบว่า การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้มแข็งส่งผลต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และความยั่งยืนของการพัฒนานักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กลไกสถานศึกษาดำเนินงานสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้นสถานศึกษาที่นำแนวทางกลไกสถานศึกษาดำเนินงานไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ต้องให้ทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของตนเองเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดและเครือข่ายการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในสถานศึกษาได้ โดยพัฒนายุทธศาสตร์ของกลไกสถานศึกษาดำเนินงานให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมกลไกสถานศึกษาให้เป็นเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยสนับสนุนงบประมาณ การพัฒนาครูที่ปฏิบัติงานสถานศึกษา และการสร้างเครือข่ายสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่เพื่อขยายผลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อต่อยอดจากข้อค้นพบเชิงคุณภาพของงานวิจัยนี้ โดยนำองค์ประกอบและกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยกลไกสถานศึกษาดำเนินงานไปพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดเชิงสาเหตุ และทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง เพื่อยืนยันความสอดคล้องเชิงประจักษ์ของข้อสรุปเชิงทฤษฎี และเพิ่มความน่าเชื่อถือของรูปแบบการพัฒนาในเชิงสถิติและเชิงการนำไปใช้

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทและสมรรถนะของครูที่ปฏิบัติงานสถานศึกษา ในฐานะปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียน โดยมุ่งศึกษารูปแบบการให้คำปรึกษา กระบวนการสะท้อนคิด และแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางเชิงระบบในการเสริมสร้างศักยภาพครูที่ปฏิบัติงานสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ บุญเรือง. (2560). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต

3. วารสารวิจัยราชภัฏลำปาง, 7(2): 140-152.

- จิราภรณ์ สุขเกษม. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานักเรียนเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักเรียนมัธยมศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 18(33): 234-248.
- ชลธิชา อาษาจิตร, และ สุนิตย์ อาษาจิตร. (2565). การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษา. วารสารวิชาการราชภัฏบุรีรัมย์, 24(1): 77-91.
- เชษฐศักดิ์ คำมะวาปี. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 23. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม, 14(2): 45-58.
- เชษฐศักดิ์ คำมะวาปี. (2566). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนผ่านกิจกรรมสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 8(3): 112-130.
- ทินกร พูลพุด, และอุทาน เวสารัช. (2560). การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารวิจัยและพัฒนาโดยลงกรณีในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(3): 263-273.
- นันทิยา น้อยจันทร์ (2565). แนวทางการส่งเสริมบทบาทของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. วารสารมติเชษฐาราม, 7(5): 510-526.
- ประคอง กรรณสูตร, สมหมาย ผิวสอาด และจินตนา พรหมจรรย์. (2563). วิกฤตคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย: สาเหตุและแนวทางแก้ไขผ่านกระบวนการศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 50(2): 189-215.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พริกหวานกราฟิก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน. (2567). คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานกิจกรรมสถานักเรียน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2564). วิกฤตคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยในยุคดิจิทัล: ความท้าทายและแนวทางการพัฒนา. วารสารพัฒนาสังคม, 23(1): 45-68.
- Ahmed, S. (2023). How can ethical leadership influence school culture? A reflection on my leadership journey so far. Chartered College of Teaching.
- Da'as, R. (2023). School principals' ethical leadership and students' aggressive behavior: The mediating role of teachers' trust. Educational Management Administration & Leadership, 51(6): 53-84.
- Lovat, T., & Clement, N. (2016). Quality teaching and values education: Coalescing for effective learning. David Barlow Publishing.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory (2nd ed.). Sage Publications.